

Brüssel, 27.4.2023
SWD(2023) 125 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

[...]

Lisatud dokumendile:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus,
mis käsitleb standardi rakendamiseks olulisi patente ja millega muudetakse määrust
(EL) 2017/1001

{COM(2023) 232 final} - {SEC(2023) 174 final} - {SWD(2023) 123 final} -
{SWD(2023) 124 final}

Kokkuvõte

Mõjuhinna järgmise ettepaneku kohta: määrus, millega luuakse standardi rakendamiseks oluliste patentide register, patentide olulisuse hindamise süsteem, FRAND-vaidluste lahendamise mehhanism ja summaarse litsentsitasu eelneva kindlaksmääramise protsess standardi jaoks.

A. Vajadus meetmete järele

Miks? Mis on lahendamist vajav probleem?

Standardi rakendamiseks olulised patendid on patendid, mis kaitsevad tööstusstandardi täitmiseks vajalikku tehnoloogiat. Sellised standardid on näiteks sidestandardid (nt 3G, 4G, 5G, WiFi, NFC), audio-/videokompressiooni- ja dekompressioonistandardid (MPEG, HEVC) ning andmesalvestuse ja andmevahetuse standardtehnoloogiad (CD ja DVD), fotovormingud (JPEG) ning koduaudio- ja videokoostalitlusvõime (HAVI). Praktikas puudutavad paljud sidestandardid kõiki ühendatud seadmeid, sealhulgas telefone, nutitelereid, andmesideühendusega autosid, nutiarvesteid ja mobiilimakseterminalid; eri toodete puhul kasutatakse ka muid standardeid. SEPde kohaldatavus, mis hõlmab kõiki neid standardeid (eelkõige sidestandardeid), suureneb asjade interneti (IoT) esiletõusu ja paljude rohepöörde algatuste (nt energia säästmise) tõttu.

SEPD on „olulised“ selles mõttes, et patenditud leiutist tuleb kasutada (rakendada) toodetes, et see vastaks tehnilisele standardile. Selle tulemusena on SEP omanikul eelisõiguslik turuvõim standarditud tehnoloogia rakendaja suhtes, sest nende SEPde kasutamisele ei ole alternatiivi. Kuigi mõne funktsiooni (nt video) jaoks võib olla erinevaid standardeid, ei ole alternatiive teatavatele laialdaselt kasutatavatele standarditele (eelkõige mobiilsideühendusele, nagu 4G, 5G). Selle õiguse kuritarvitamise piiramiseks või vältimiseks nõutakse standardiorganisatsioonilt, milles äriühingud on liikmed ja kellele nad oma SEPd deklareerivad, et nad kohustuksid oma SEPd litsentsima rakendajatele „õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel“ (FRAND) tingimustel. Peale selle üldise kohustuse puuduvad ELi õigusaktid, mis reguleeriksid konkreetset SEP litsentsimist.

Selle algatuse ettevalmistamise käigus kogus komisjon sidusrühmadelt, sealhulgas VKEdelt märkimisväärset hulka tõendeid, mis näitasid, et SEP litsentsimisprotsess ei ole tõhus ning vajab suuremat läbipaistvust ja struktuuri. SEP litsentsimisega seotud küsimusi arutatakse regulaarselt ka konkurentsiasutustes, sealhulgas Euroopa Komisjoni konkurentsi peadirektoraadis.

Mõned peamised mureküsimused on suured litsentsimise tehingukulud ja ebakindlus SEP litsentsitasude koormuse suhtes. Piisava teabe puudumise tõttu ei saa rakendajad oma kokkupuudet SEPga piisavalt varakult hinnata, et võtta oma tooteäri kavandamisel arvesse litsentsimiskulusid. Teiselt poolt kaebavad SEP omanikud pikkade ja kulukate läbirääkimiste üle, eriti suurte rakendajatega. Täpsemalt on välja selgitatud järgmised probleemide põhjused. Esiteks on vähe teavet selle kohta, kes on SEPde omanik, ning ei ole kindel, kas kõik patendid, mille litsentsimist taotletakse, on standardi rakendamiseks tõepoolest vajalikud (olulised). Teiseks on SEP litsentsitasude (FRAND-litsentsitasu) kohta väga vähe teavet, nii et rakendajatel, kellel on vähe oskusteavet ja ressursse või üldse mitte, ei ole võimalik hinnata SEP omaniku litsentsitasunõudluse mõistlikkust. Peale selle võivad litsentsimisvaidlused olla aja- ja kulumahukad. Seetõttu võivad pelk ettekirjutuse oht (mis toob kaasa väidetavalt õigusi rikkuvate toodete tootmise peatamise) ning pika ja kuluka kohtumenetluse tõenäosus tekitada rakendajatele, eriti VKEdele, ilmse surve nõustuda litsentsitasu määraga, mis ei pruugi olla vastavuses FRAND-tingimustega. SEP omanikel kulub kohtulahendi taotlemiseks ka

märkimisväärse hulgal vahendeid ja eriti aega, mille jooksul litsentsitasudest saadavat tulu ei saada.

Litsentsitulu turg on märkimisväärne. 2015. aastal oli selle väärtus kogu maailmas hinnanguliselt ainuüksi mobiilsidestandardite puhul ligikaudu 18 miljardit USA dollarit. Eeldades, et ELi ettevõtjad maksavad proportsionaalse osa ELi SKPst, maksavad ELi rakendajad igal aastal vähemalt 3 miljardit eurot litsentsitasusid. Maailmas on ligikaudu 261 aktiivset SEP litsentsiandjat, kellest 31 asuvad ELis (peamised osalised on Nokia, Ericsson, Philips ja Siemens), kelle käes on ligikaudu 15 % maailma SEPdest. Võimalike rakendajate arv ELis on hinnanguliselt 3 800.

Mida selle algatusega loodetakse saavutada?

Käesoleva algatuse eesmärk on: i) tagada, et lõppkasutajad, sealhulgas väikeettevõtjad ja ELi tarbijad saavad kasu uusimatel standardtehnoloogiatel põhinevatest toodetest mõistliku hinnaga; ii) muuta EL innovatsiooni ja standardite väljatöötamise seisukohast atraktiivseks kohaks (sealhulgas ülemaailmsete osalejate jaoks); ning iii) tagada, et nii ELi SEP omanikud kui ka rakendajad teevad ELis uuendusi, valmistavad ja müüvad tooteid ELis ning on ELi-välistel ülemaailmsetel turgudel konkurentsivõimelised.

Selle tulemuse saavutamiseks on algatuse eesmärk hõlbustada SEP litsentsiläbirääkimisi ja vähendada tehingukulusid nii SEP omanike kui ka rakendajate jaoks, i) pakkudes suuremat selgust selle kohta, kes on SEPde omanik ja millised SEPd on tõeliselt olulised; ii) pakkudes suuremat selgust FRAND-litsentsitasu ja muude tingimuste kohta; ning iii) hõlbustades SEP vaidluste lahendamist.

Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?

ELi tasandi meetmed peaksid säästma sidusrühmade, nii SEP omanike kui ka rakendajate ning liikmesriikide kulusid. Näiteks oleks olemas üks SEP-register, üks olulisuse kontrollipatendipere kohta, üks ühine metoodika selliste kontrollide tegemiseks ning ühtlustatud ja läbipaistev lepitusmenetlus FRAND-tingimuste kindlaksmääramiseks. SEP omanikud ja rakendajad ei peaks kandma igas ELi liikmesriigis samu kulusid, mis kehtiksid riiklike lahenduste korral, eriti olukorras, kus enamik standardeid on piirkondlikud või ülemaailmsed.

B. Lahendused

Milliseid seadusandlike ja mitteseadusandlike poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?

Poliitikavariandid on üles ehitatud astmeliselt, igas variandis lisatakse eelmisele uusi elemente.

- Variant 0. **Poliitikat ei muudeta.**
- Variant 1. **Vabatahtlikud suunised.** Nendega kehtestatakse mittesiduvad suunised SEP litsentsimise kohta. EUIPOs¹ loodud SEPde pädevuskeskus annaks VKEdele tasuta nõu litsentsiläbirääkimistel (sealhulgas koolitused) ja jälgiks SEP turgu, teeks uuringuid SEP litsentsimise kohta ja edendaks alternatiivset vaidluste lahendamist.
- Variant 2. **SEPde register koos olulisuse kontrolliga.** SEPde omanikud, kes soovivad litsentsida oma SEPsid litsentsitasu eest ja jõustada neid ELis, peaksid oma patendid registreerima SEPde registris. Registri kvaliteedi tagamiseks teeb olulisuse kontrolli sõltumatu hindaja, kasutades metoodikat, mille määrab kindlaks komisjon ELi tasandil, ja

¹ Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet.

Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti hallatavat süsteemi. Allvariantideks on i) kontrollida kõiki registreeritud patente või ii) kontrollida väikest arvu SEP omanike/rakendajate poolt eelnevalt valitud patente ja iga SEP omaniku registreeritud patentide juhuslikku valimit.

- Variant 3. **SEPde register koos olulisuse kontrolli ja lepitusmenetlusega.** Enne kohtuvaidluse algatamist peavad SEP litsentsivaidluse pooled läbima kohustusliku lepitusmenetluse (mõne erandiga). Sõltumatu lepitaja püüab aidata pooltel jõuda mõlemale poolele vastuvõetavate litsentsimistingimusteni. Lepitaja esitab menetluse lõpus mittesiduva aruande koos soovitustega FRAND-litsentsitasu määra kohta (koos konfidentsiaalse ja mittekonfidentsiaalse osaga).
- Variant 4. **SEPde summaarne litsentsitasu.** Kehtestatakse kord summaarse litsentsitasu (st maksimumkoguhinna) kindlaksmääramiseks standardi kasutamise eest enne või vahetult pärast standardi avaldamist. SEP omanikelt eeldatakse sellise litsentsitasu kokkuleppimist (võimaluse korral pädevuskeskuse sõltumatu korraldaja abiga). Peale selle võiksid nii rakendajad kui ka SEP omanikud taotleda summaarse litsentsitasu kohta eksperdiarvamust, milles kõik huvitatud isikud saaksid esitada oma seisukohad. Lõpuks võib summaarse litsentsitasu kindlaks määrata lepitusmenetluse käigus. See summaarne litsentsitasu ei oleks siduv ja see avaldataks SEP registris.
- Variant 5. **SEP teabevõrgustik.** Ühtse kontaktpunkti loomine rakendajatele, kes omandavad SEP litsentsid, andes summaarse litsentsitasu hoiule pädevuskeskusele. SEP omanikud peaksid teavitama keskust sellest, kuidas jaotada nende vahel summaarset litsentsitasu, vastasel juhul ei oleks neil võimalik koguda oma litsentsitasude makseid. Samuti peaksid nad allkirjastama litsentsilepingud mis tahes rakendajaga, kes annaks litsentsitasu hoiule. Litsentsitasud, mida SEP omanikud ei kogu aasta jooksul alates hoiuleandmisest, tagastatakse rakendajatele.

Kõigi variantide korral nõuaks pädevuskeskus tasu nii oma tegevuse kui ka kaasatud väliseksperptide (olulisuse hindajad ja lepitajad) tegevuse kulude eest.

Kes millist varianti toetab?

Variandid on välja töötatud pärast olemasoleva kirjanduse põhjalikku analüüsi, sealhulgas SEP eksperdirühma ja tööstuse panus veebiseminaride seerias. Neid on arutatud asjakohase kogemusega praktikutega. Enamikku variante saab võrrelda SEP eksperdirühma ettepanekutega, mis said selle liikmetelt märkimisväärset toetust. Peale selle avaldati avaliku konsultatsiooni käigus tugevat toetust rohkemale avalikule teabele SEPde ja FRAND-litsentsitasu kohta, sealhulgas summaarse litsentsitasu kohta (eelkõige SEP rakendajatelt). Ligikaudu 53 % vastanutest pidas kasulikuks vahekohtumenetlust ja ligikaudu 35 % pidas kasulikuks vahendamist. Vastajad märkisid, et neid vahendeid ei kasutata piisavalt, eelkõige seetõttu, et need on konfidentsiaalsed. Olemasolevate mehhanismide puudusi on käsitletud kavandatud lepitusmenetluses (FRAND-tingimuste kindlaksmääramine). Eelkõige märkisid VKEd, et neil ei ole piisavalt vahendeid SEP omanikega läbirääkimiste pidamiseks, mis näitab nende toetust kõigile meetmetele, millega vähendatakse nende tehingukulusid.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Eelistatud on 4. variant. See variant vähendab SEP omaniku ja rakendaja vahelist teabe asümmeetriat, andes viimasele teavet selle kohta, kes on asjaomased SEP omanikud, kui palju SEPsid nad on registrisse kandnud ja milline on nende olulisuse määr (mis on tuletatud kõigi

registreeritud SEPde representatiivsest juhuslikust valimist) ning milline on standardse tehnoloogia kasutamise võimalik [või maksimaalne] kogumaksumus (summaarne litsentsitasu). Kohtueelne kohustuslik lepitamine vähendab tõenäoliselt SEP vaidluste lahendamise kulutusi umbes 1/8-ni, sest lepitaja aitab mõlemal poolel saavutada kokkulepet. Pädevuskeskus annab VKEdele SEPde ja SEP litsentsimise kohta objektiivset teavet, suuniseid ja tuge. Tulud ja kulud on esitatud järgmises tabelis.

Tabel 1. Eelistatud variandi keskmised ligikaudsed aastased kulud ja tulud mõjutatud poole ja asukoha kohta (miljonites eurodes).

		EL	ELi-väline	Kokku
SEPde rakendajad	Kulud	-0,77	-0,77	-1,5
	Tulud	12,89	13,03	25,9
	<i>Neto</i>	<i>12,11</i>	<i>12,26*</i>	<i>24,4</i>
SEP omanikud	Kulud	-8,13	-46,04	-54,2
	Tulud	3,79	21,50	25,3
	<i>Neto</i>	<i>-4,33</i>	<i>-24,54</i>	<i>-28,9</i>
<i>Vahesumma (netomõju rakendajatele ja omanikele)</i>		<i>7,8</i>	<i>-12,3</i>	<i>-4,5</i>
Euroopa Patendiorganisatsiooni / riigi patendiameti hüvitis		29,0		29,0
<i>Netokasu kokku</i>		<i>36,8</i>	<i>-12,3</i>	<i>24,5</i>

* puudutab ELi-väliseid rakendajaid, kellel on tütarettevõtjad ELis.

Märkus. Ümardatud arvud, mis võivad mõjutada kogusummasid.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Suurema osa eelistatud variandi kuludest kannaksid SEP omanikud, suures osas väljastpoolt ELi. Need kulud koosnevad peamiselt SEP registreerimistasust ja olulisuse hindajate tasust. Peale selle on variandi kaudsetest mõjudest tulenevad ebakindlad kulud, mis võivad mõjutada patentimist ja seega suurendada patendi säilitamise kulusid.

Milline on mõju ettevõtjatele, VKEdele ja mikroettevõtjatele?

ELis asuvate SEP omanike hulgas on suhteliselt vähe VKEsid (ühekohaline arv). SEP omanikel, kes on VKEd, puuduvad praegu vahendid oma SEPde tõhusaks litsentsimiseks. Register muudaks nende SEP portfelliid nähtavaks ja annaks neile positiivse hinnangu, summaarne litsentsitasu aitaks põhjendada nende litsentsitasunõudeid ning FRAND-tingimuste kindlaksmääramise (lepitus-) menetlus annaks neile võimaluse taotleda litsentsi ilma kulukaid kohtuvaidlusi algatamata (vt selgitus 3. etapis). SEP omanikud, kes on VKEd, saaksid kasu ka vähendatud tasudest.

Ligikaudu 85 % kindlakstehtud 3 800 võimalikust SEP rakendajast on VKEd. Uuenduslikud VKEd on juba loonud mitmeid rakendusi, kasutades selliseid standardeid nagu mobiilside, WiFi ja NFC. Seetõttu on küsimus, kuidas neid tehnoloogiaid litsentsida, selliste VKEde jaoks oluline. Käesolevas algatuses käsitletakse olulisi probleeme, millega VKEd SEP läbirääkimistel või äritegevuse kavandamisel kokku puutuvad, näiteks SEP portfelliidide suurus, summaarne litsentsitasu ja FRAND-tingimuste kindlaksmääramine. Peale selle pakutakse algatusega VKEdest rakendajatele vähendatud tasusid pädevuskeskuse teenuste kasutamise eest ja tasuta nõustamist SEPde kohta.

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Ei. Kavandatavat süsteemi rahastatakse lõivudest, mida EUIPO kogub registreerimise, olulisuse kontrolli, ressurssidele juurdepääsu ja lepitusmenetluse eest.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Muud olulist mõju ei ole oodata.

D. Järeelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?
--

Esimene hindamine peaks toimuma viis aastat pärast määruse jõustumist.
--